



ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά, Λισαβόνα

Η ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Οι υπηρεσίες απεξάρτησης από τα ναρκωτικά για γυναίκες είναι ακόμη περιορισμένες στην Ευρώπη

(23.11.2006, ΛΙΣΑΒΟΝΑ) Οι υπηρεσίες υγείας σε ολόκληρη την Ευρώπη συνειδητοποιούν ότι οι γυναίκες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα χρήσης παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών έχουν συγκεκριμένες ανάγκες, οι οποίες απαιτούν ειδικές παρεμβάσεις, αναφέρει ο **οργανισμός της ΕΕ για τα ναρκωτικά (ΕΚΠΝΤ)**. Οι θεραπευτικές υπηρεσίες ειδικά για γυναίκες είναι, εντούτοις, εξαιρετικά περιορισμένες. Η δήλωση αυτή προκύπτει από την παρουσίαση του οργανισμού σχετικά με τη διάσταση του φύλου στη χρήση ναρκωτικών, σε συνδυασμό με την **Ετήσια έκθεση 2006 για την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρώπη** που δημοσιεύεται σήμερα ⁽¹⁾.

Σύμφωνα με τη σημερινή επισκόπηση, οι δομές θεραπείας εξαρτημένων ατόμων οργανώνονται συνήθως με βάση τις ανάγκες των εθισμένων σε οπιοειδή ατόμων, που είναι κατά κύριο λόγο άνδρες, ενώ «θεραπεία εξειδικευμένη ως προς το φύλο» σημαίνει γενικά παρεμβάσεις που εστιάζουν σε γυναίκες χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών. Ενώ όλα σχεδόν τα **κράτη μέλη της ΕΕ**, καθώς και η **Νορβηγία** διαθέτουν προς το παρόν τουλάχιστον μία θεραπευτική μονάδα απεξάρτησης από τις παράνομες ψυχοδραστικές ουσίες αποκλειστικά για γυναίκες με παιδιά, τέτοιου είδους υπηρεσίες παραμένουν η εξαίρεση και συχνά περιορίζονται στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η πλειοψηφία των γυναικών εξακολουθεί συνεπώς να υποστηρίζεται από γενικές υπηρεσίες.

Σχολιάζοντας το θέμα, ο διευθυντής του **ΕΚΠΝΤ Wolfgang Götz** δηλώνει: «Η έκθεσή μας καταδεικνύει ότι σήμερα υπάρχουν σε ολόκληρη την Ευρώπη παραδείγματα καλής θεραπευτικής πρακτικής που μας καθοδηγούν. Παρέχονται υπηρεσίες που συνεργάζονται αποτελεσματικά με εγκύους. Οι υπηρεσίες αυτές είναι ευαισθητοποιημένες ως προς τις ανησυχίες των γυναικών με παιδιά και ασχολούνται επίσης με πολύπλοκα θέματα που αφορούν άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ναρκωτικών σε συνδυασμό με σωματική ή σεξουαλική βία. Το θέμα που πρέπει να εξετάσουμε συνεπώς δεν είναι το είδος των υπηρεσιών που χρειάζονται οι γυναίκες, αλλά η καλύτερη προσβασιμότητα και η ευρύτερη διαθεσιμότητα της ειδικής μέριμνας.»

Η διαχείριση του προβλήματος των παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών, καθώς και η αντιμετώπιση του στερεοτικού συνδρόμου, είναι σημαντικά στοιχεία για την προστασία της υγείας μητέρας και παιδιού. Σε πολλές χώρες υπάρχουν σήμερα ειδικές υπηρεσίες που προσφέρουν σε εγκύους χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών προνομιακή πρόσβαση στη θεραπεία, αν και η υποστήριξη δεν συνεχίζεται πάντοτε και μετά τη γέννηση του παιδιού.

Σήμερα το 20% περίπου όσων ξεκινούν θεραπεία απεξάρτησης από τα ναρκωτικά στην Ευρώπη είναι γυναίκες. Μελέτες εντόπισαν ως βασικό παράγοντα αποθάρρυνσης των γυναικών για την αναζήτηση βοήθειας, το πρόβλημα της φροντίδας των παιδιών. Σχεδόν μία στις τέσσερις γυναίκες (23%) που υποβάλλεται σήμερα σε θεραπεία εξωτερικής διαμονής ζει με παιδιά. Η επίλυση του θέματος της φροντίδας των παιδιών είναι συνεπώς κεντρικό στοιχείο για την ανάπτυξη υπηρεσιών φιλικών ως προς τις γυναίκες. Το γεγονός αυτό μπορεί να προσελκύσει και να κρατήσει τις γυναίκες χρήστες ναρκωτικών στη θεραπεία. Το **Βέλγιο**, η **Τσεχική Δημοκρατία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Γαλλία**, η **Ιρλανδία**, η **Ιταλία**, το **Λουξεμβούργο**, οι **Κάτω Χώρες**, η

Αυστρία, η **Πορτογαλία**, το **Ηνωμένο Βασίλειο** και η **Νορβηγία** προσφέρουν προγράμματα που λαμβάνουν υπόψη τον γονεϊκό ρόλο. Ενώ οι υπηρεσίες που αφορούν το φύλο εστιάζουν συνήθως στη μητρότητα, μια **σουηδική** μελέτη, επισημαίνει για παράδειγμα τη σπουδαιότητα της πατρότητας για τους εθισμένους στα ναρκωτικά άνδρες.

Τα μέτρα μείωσης της βλάβης αποτυγχάνουν ενδεχομένως για τις γυναίκες

Σε όλες τις χώρες της ΕΕ, περισσότεροι άνδρες απ'ό,τι γυναίκες πεθαίνουν από υπερβολική δόση ψυχοδραστικών ουσιών. Το ποσοστό θανάτων των γυναικών από ναρκωτικά κυμαίνεται μεταξύ 7% και 35% ανάλογα με τη χώρα. Ωστόσο, η σημερινή επισκόπηση υπογραμμίζει τις «σημαντικές διαφορές» μεταξύ των φύλων όσον αφορά τις τάσεις των θανάτων από ναρκωτικά. Ενώ οι θάνατοι ανδρών από υπερβολική δόση στην ΕΕ μειώθηκαν κατά 30% μεταξύ του 2000 και του 2003 (ΕΕ των 15), ο αριθμός των αναφερθέντων θανάτων γυναικών μειώθηκε μόνον κατά 15% για την ίδια χρονική περίοδο. Τίθεται συνεπώς το ερώτημα εάν τα μέτρα μείωσης της βλάβης που προορίζονται για χρήστες παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών υψηλού κινδύνου έχουν λιγότερο αντίκτυπο στις γυναίκες απ'ό,τι στους άνδρες.

Ανησυχίες εκφράζονται επίσης για τα σχετικά υψηλά ποσοστά μόλυνσης από τον ιό HIV που παρατηρούνται σε γυναίκες χρήστες ενέσιμων ψυχοδραστικών ουσιών. Οι γυναίκες χρήστες ενέσιμων ψυχοδραστικών ουσιών (XEN) εμπλέκονται συνήθως στην παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών και είναι πιο ευάλωτες στη μόλυνση από τον ιό HIV. Πρόσφατα στοιχεία από μελέτες σε XEN σε εννέα χώρες της ΕΕ, έδειξαν ότι η εξάπλωση του ιού HIV ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 13,6% για τους άνδρες και 21,5% για τις γυναίκες.

Το **ΕΚΠΝΤ** προειδοποιεί ότι, αν και γενικά ολοένα και περισσότεροι άνδρες κάνουν χρήση ενέσιμων ψυχοδραστικών ουσιών, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι οι γυναίκες χρήστες ενέσιμων ψυχοδραστικών ουσιών διατρέχουν ίσως περισσότερους κινδύνους και είναι δυσκολότερα προσβάσιμες.

Συρρικνώνεται το χάσμα μεταξύ των φύλων;

«Υπάρχουν εμφανείς διαφορές μεταξύ των φύλων όσον αφορά όλες σχεδόν τις πτυχές του φαινομένου της χρήσης παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών», αναφέρει η σημερινή επισκόπηση. Οι άνδρες εξακολουθούν να υπερτερούν αριθμητικά έναντι των γυναικών, όσον αφορά τους χρήστες παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών σε ολόκληρη την Ευρώπη, ειδικότερα όταν η χρήση είναι συχνή, εντατική και προβληματική.

Σε ανάλυση στοιχείων της έρευνας του **ΕΚΠΝΤ** σχετικά με τον ενήλικο πληθυσμό (15–64 ετών) δεν βρέθηκαν ισχυρές ενδείξεις για μείωση του χάσματος όσον αφορά τα επίπεδα της χρήσης παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών από άνδρες και γυναίκες. Ωστόσο, τα στοιχεία για τη χρήση τέτοιων ουσιών από μαθητές σχολείου (15–16 ετών) αποκαλύπτουν ορισμένες ανησυχητικές τάσεις. Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα κορίτσια φαίνεται να ανταγωνίζονται επιτυχώς τα αγόρια όσον αφορά τη χρήση παράνομων ουσιών και οινοπνεύματος τουλάχιστον μία φορά στη διάρκεια της ζωής, εγείροντας ερωτήματα σχετικά με τον πιθανό αντίκτυπο στα μελλοντικά επίπεδα της χρήσης ναρκωτικών.

Στην **Τσεχική Δημοκρατία**, τη **Δανία**, την **Εσθονία**, την **Ιρλανδία**, τη **Λετονία**, την **Πολωνία**, τη **Σλοβακία** και τη **Νορβηγία**, για παράδειγμα, πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι το χάσμα μεταξύ των φύλων συρρικνώθηκε για μαθητές σχολείου που δοκίμασαν κάνναβη (Σχήμα 4). Σε τρεις χώρες — **Ιρλανδία**, **Φινλανδία** και **Νορβηγία** — οι ίδιοι σχεδόν αριθμοί ανδρών και γυναικών φοιτητών αναφέρουν χρήση παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών. Ομοίως, οι αναλογίες μεταξύ των φύλων ήταν περίπου ίδια όσον αφορά τη χρήση έκστασης μία φορά στη διάρκεια της ζωής στην **Τσεχική Δημοκρατία**, τη **Γερμανία**, την **Ισπανία**, την **Εσθονία**, την **Ουγγαρία**, την **Ιρλανδία**, τη **Λετονία**, τη **Σλοβακία**, τη **Φινλανδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο** (Σχήμα 5) ⁽²⁾.

Σε ολόκληρη την Ευρώπη, η υπερβολική κατανάλωση οινοπνεύματος (πέντε ή περισσότερα οινοπνευματώδη ποτά σε μία έξοδο τον προηγούμενο μήνα) συνήθως αναφέρεται από αγόρια, εξαιρουμένης της **Ιρλανδίας**, του **Ηνωμένου Βασιλείου** και της **Νορβηγίας** (Σχήμα 8). Η μοναδική μορφή χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών στην οποία τα κορίτσια υπερτερούν είναι η χρήση τουλάχιστον μία φορά στη διάρκεια της ζωής ηρεμιστικών και κατασταλτικών ουσιών χωρίς ιατρική συνταγή. Όσον αφορά τις συγκεκριμένες ουσίες, τα επίπεδα μπορεί να

είναι υψηλά: πάνω από τις μισές χώρες αναφοράς παρουσίασαν ποσοστά επικράτησης της χρήσης σε όλη τη ζωή της τάξης του 5% ή παραπάνω, με αύξηση στο 18% όσον αφορά τα κορίτσια στη **Λιθουανία** και 22% στην **Πορτογαλία** (Σχήμα 7).

Τα αγόρια — μια χαμένη ευκαιρία για την πρόληψη της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών

Τα νεαρά αγόρια διατρέχουν μεγαλύτερους κινδύνους απ'ό,τι τα κορίτσια όσον αφορά τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών και την εμφάνιση συναφών προβλημάτων. Ένας σημαντικός αριθμός ερευνών δείχνει ότι οι παρεμβάσεις που είναι προσαρμοσμένες στις αναπτυξιακές ανάγκες των νεαρών ανδρών μπορεί να αποτελέσουν πρόσφορο έδαφος για ανάπτυξη των υπηρεσιών. Παρά τις διαπιστώσεις αυτές, οι εργασίες πρόληψης που σχετίζονται με το φύλο παραμένουν σπάνιες σε ολόκληρη την ΕΕ και, όταν εφαρμόζονται, συνδέονται συνήθως με τα κορίτσια. Η απουσία προγραμμάτων πρόληψης που να επικεντρώνονται στις ανάγκες των αγοριών, αντιπροσωπεύουν συνεπώς μια χαμένη ευκαιρία για την πρόληψη των ναρκωτικών στην Ευρώπη.

Τέλος, ο **Wolfgang Götz** δηλώνει: «Πέρασαν 20 χρόνια από τότε που οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις επέστησαν για πρώτη φορά την προσοχή στα θέματα σχετικά με το φύλο στον τομέα των ναρκωτικών. Σήμερα, η γενική αναγνώριση της σπουδαιότητας αυτού του θέματος πρέπει κατ'αρχήν να αποδειχθεί στην κοινή πρακτική. Το μήνυμα είναι σαφές: οι νέες υπηρεσίες πρέπει να ανταποκριθούν στο γεγονός ότι το φύλο επιδρά στα είδη των προβλημάτων που βιώνουν τα άτομα, καθώς και στην προθυμία τους να δεσμευθούν σε μια θεραπεία και στους τύπους των υπηρεσιών που θα αποδειχθούν αποτελεσματικές.»

Σημειώσεις:

(¹) Selected issue: 'A gender perspective on drug use and responding to drug problems' <http://issues06.emcdda.europa.eu>
Όλα τα αριθμητικά στοιχεία που αναφέρονται στο παρόν δελτίο τύπου υπάρχουν στο *Ειδικό θέμα*.

(²) Στοιχεία της ESPAD (Ευρωπαϊκή έρευνα σχετικά με την κατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών και ναρκωτικών ουσιών στο σχολείο) — <http://www.espad.org/index.html>